

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Vualerico abbate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

Deum dilexerat, mundus agnosceret, dum ab eius inuocatione, nec doloris nec phrenelis vis eum vlla compesceret. Quid plura? In his vsque ad vltimum perseverauit spiritum, erga suam Carthusiam, eiusque Priorem indignum, quod sine lachrymis non scribimus, specialem dilectionem, eorum in tantis afflictionibus memoria non carente, demonstrans.

Anno itaque ab incarnatione Domini millesimo-centesimo-tricesimo-secundo, etatis porro suae ad minus octogesimo, mense quarto, consecrationis autem itidem ad minus quinquagesimo-secundo, Calendis Aprilis, sexta ante Palmarum Dominicam feria, circa Gallicinium beatus Hugo, inter sui temporis episcopos operibus & fama singularis, pacata domo & cunctis referta bonis, commissa etiam ecclesia ac plebe tranquilla pace fruente, migravit ad Dominum, successorem substitutum iam sibi Carthusiensem, sicut diu multumque desiderauerat ante, relinquens. Seruatum est autem corpus eius insepultum vsq; ad tertiam sequentis hebdomadae feriam serenis diebus & calidis, ita vt nemo desideraret aestatem, mirantibus plurimis, quod nec clementia aeris, nec circumstantis constipatae multitudinis aestu, nec cereorum calore tabesceret. Ad cuius venerandas exequias tres accurrunt episcopi, Diensis, Gratianopolitanus, Carnatinus, qui praecedenti die post secundam, quam ei in hac sua vltima debilitate visitationem exhibuerat, vix tandem recesserat, rogans vt si breui deficeret, post eum, quod & factum est, protinus mitteretur.

Statim vero, vt eius obitus fama percrebuit, accurrerunt non ex suo tantum episcopatu, sed ex remotis quoque regionibus innumerabiles populi, cereos ac diuersi generis oblationes afferentes. Omnis aetas, sexus, atque conditio deuotissime osculabantur pedes eius, intantum, vt sandalia ipsa tanquam tincta pellis, salua pariter & lachrymis obscurarentur. Nam & lactentes offerebantur paruuli, quod tam sancti corporis tactu aduersus omnia munirentur aduersa. Nonnulli etiam sandalia ipsa, ardentiori fide osculando, mordebant, aliquid inde ob sanctificationem secum ferre volentes. Annulli ac nummi & res aliae sancto applicabantur corpori, vt eo sepulto, pro reliquijs haberentur. Aderant ex nostris & Caliesiensibus atque Excubiensibus plures conuersi, sanctissimae glebae cultodes assidui, monachorum quoque & clericorum cum ecclesiasticis apparatus greges quamplurimi. Tantus autem concursus vndique fuerat populi, & tam grata cunctis etiam defuncti praesentia, vt vix tandem eum permiserint sepeliri. Denique quinta defunctionis die, tertia, vt diximus, post palmas feria, deceperunt turbas, promittentes quod ipsum extra ecclesiam efferrent, vt eum liberius & intuerentur, & tangerent. Hac itaque spe excurrentibus, & ita ecclesia beatae semper virginis Mariae, vbi sepeliendus erat, ex parte vacuata, obseratis protinus firmissime ianuis, sacri corporis venerandae reliquiae in preparato sarcophago cum multa reuerentia & ingenti lamentantium pariter & psallentium clamore ponuntur. Frequentia porro turbarum circa sepulcrum eius modo rarior, modo densior ob spem diuinae in se miserationis, propter ingentiam beati viri merita nunc vsque perseverat.

VITA S. VVALERICI ABBATIS, SCRIPTA FIDELITER A QVODAM EIUS PROPE AEQVALI, SED RUDI STYLO, ATQUE EA CAUSA MUTATO PER F. LAUR. SURINUM.

Valericus vir venerabilis, mediocri quidem fuit genere, sed fide & religione illustrissimus: quippe qui ab ipsa pene infantia a Domino praeventus sit in benedictionibus dulcedinis. Apud Aruernos habuit natale solum: porro adhuc puerulus aetate, sed mente grandaeuus, oues parentis sui ad pascua ducere solebat. Accidit interim, vt audiret a vicinis, nobilium pueros ad scholas literis instituendos adduci solere. Ibi tum ille magno incensus desiderio, tabellam sibi effecit, cum multa reuerentia a ludimagistro petijt in ea Alphabetum sibi exarari, & literarum significationem expromi. Quod vt haud difficulter obrinuit, ad suas patendas oues alacer regressus est. Interea res euenit memorabilis & admiranda. Cum enim gregem paternum curaret in agris, assidua meditatione, licet inuito parente, non alphabetum modo, sed etiam totum didicit Psalterium. Inde vero coepit sacras adire edes, & in-

Felicissime migrat a corpore;

Deuotio populi erga sacrum corpus.

1. Aprilis, quo die translatio eius celebratur.

Litteras discit admirabiliter;

& intenta mente audiens quæ illic cantabantur, magis ac magis diuino compungebatur timore.

Crescente autem in eo calore fidei, vt audiuit non procul abesse monasteriũ quoddam, in quo suus degeret auunculus, eius insistens vestigijs, eò se contulit. Porrò parens eius iussit, vt domum se reciperet. Respondit sanctus puer, se deinceps ad paternas edes nunquam rediturum. Ea res & stuporem & mœrorem eius patri attulit, multaq; is animo cogitare cœpit, adhibitis etiam Abbatis & fratrum consilijs, quoniam pacto eum à monasterio educeret. Et fratres quidem cœperunt horrari beatum puerum, vt ad parentes rediret, & deinde quando cunquẽ illi visum esset, ad cœnobiũ reuenteretur. Addebant blandis verbis etiam minas, & aliquot dierum ieiunia indicebãt, vt sic animum eius terrerent. Sed ille meliori concepto consilio, tanquã petra immobilis, in sua sententia persistebat, non immemor illius, quod Dominus Iesus ait: *Qui amat patrem aut matrem plusquã me, non est me dignus.* & illius sententiæ Apostolica: *Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames? Cernens verò Abbas pueri constantiam, & immotum animi desiderium, cessit pietati & timori diuino, aitque ad fratres: Non abijciamus hoc, quod nobis à Domino donatum esse videmus. Tum verò omnes propensã voluntate & cum gaudio spiritali eum intrò admittunt, promotumque in clericum, intra paucos dies, presente patre eius, sub regulari ordine, vt author loquitur, eum constituunt. Cum ipsius verò ætatis incremento, crescebat pariter & gratia spiritus sancti, & cunctorum erga illum amor & beneuolentia. Erat sanè corpore castus, mête deuotus, sermone comis & affabilis, decorus & amabilis adspectu, prudentia conspicuus, clarus temperantia, animi fortitudine robustus, iustitiæ valdè tenax, longanimis & benignus, patientia inuictus, humilitate mansuetus, charitate feruens, deniquè bonis operibus & gratia Dei plenus. Magna in eorum integritas & maturitas viscebatur, ita vt confratribus suis tanquã exemplar esset & norma viuendi.*

Inter hæc autem animo semper ad sublimiora virtutum exercitia aspirans, cœpit, relicta patria & posthabitis parentibus, peregrè velle proficisci, idq; non mentis leuitate, sed diuino eum amore perurgente. Abijt igitur ad monasteriũ beati Macarij, quondam Antissiodorensis episcopi, quod in eius vrbe viridario quodã suburbano constructum est, venientemq; idem antistes humaniter accepit. Ibi verò per multum tempus ieiunijs, vigilijs & precibus haud vulgariter incumbens, cœlestem in terris vitã degēbat: eumq; eius virtutum fama longè lateq; se diffunderet, quidam vir nobilis & opulentus, Bobo nomine, ad eum, salutaris ab eo hauriendæ institutionis causã, deuotus accessit, ab ipsoq; Dei famulo deuotius exceptus est. Tantum autem apud eius animũ tum prolatis è diuina scriptura sententijs, tum fuis pro illo ad Dominum precibus effecit, vt omni mundi calcata gloria, voluntariam Dei amore paupertatem complexus sit: & nẽ missa semel ad aratrum manu, retrò respicere videretur, noluit domum reuerti, sed cum magistro suo S. Vualerico pari religionis seruore Luxouium usque profectus est, vbi venerandus & admodum sanctus, insignisque sacræ religionis cultor B. Columbanus, ex Hybernia insula ortus, ducentorum & viginti plus minùs monachorum pater morabatur: in cuius cœnobijs nemo sibi aliquid ceu proprium vendicabat: præter diurnos labores nocturnasque vigilias, omnibus omnia erant communia, idem velle ac nolle, cor vnum & anima vna in Domino, atque tametsi nihil mundi huius apud se haberent præter parcissimum & tenuem victum, & corporis simplicia atque humilissima indumenta, at nihilo minùs in Christo omnia possidebant: atque his delicijs & diuitijs contenti, vitam viuebant angelicam. Et de S. Columbani quidem virtutibus & factis admirandis si quis plura nõsse velit, cum ea narratio à nostro instituto sit aliena, ad eruditi discipulorum eius discipuli Ionæ Abbatis, præclari sanè viri opusculum perlegendum se conferat, quod ille de tanti patris vita conscripsit. Nos ad S. Vualerici res gestas explicandas reuertimur. Cum adhuc in Luxouienfi cœnobio ageret, humilitatis studio horti colendi curam suscepit, in quo sanè tanta olerum crescebat copia, vt fidem propè vincere videatur. Accidit autem, vt in aliorum hortis pleraque omnia olera lima-ces & alij vermes deuastarent: porrò S. Columbanus Vualerici curæ commissum hortum ingrediens, non solum nihil ibi à vermibus adsum reperit, sed omnia potius virentia, amœna & inuiolata conspexit. Facile autem vir Deo plenus animaduertit hoc non casu ita euenisse, sed humilitati, obedientiæ & fidei B. Vualerici tribuendum esse: licet is è diuerso non suis, sed fratrum meritis hortum defensum assereret. Perspecta itaque tanta

Non potest extrahi ex monasterio.

Marth. 10.
Rom. 8.

Virtutes eius.

Petit monasterium Antissiodorensis.

Venit ad Luxouienfi cœnobiũ.

Ionas Abbas scripsit vitam S. Columbani, quæ est Tomo 6.

tanta eius gratia, beatus Pater Columbanus iussit eum inter probatos recipi monachos, quem alij tanquam nouitium inter pulsantes (qua voce author vsus est) statuentium censuerant.

Contigit inde, vt B. Columbano fratres sacris lectionibus instituentē, & diuini verbi femina inter illos spargente, deimprovisò limen domus illius S. Vualericus calcaret. Ad eius verò introitum B. Columbanus admirandæ suauitatis odorē persensit: cumq; didicisset quisnam tum eò fuisset ingressus, fertur ita dixisse: Tu iure es Abbas monasterij & senior mihi diligende. Cùm autē ab illo cœnobio sanctus Columbanus cum fratribus suis esset expulsus, persequente eum Theodorico rege, malè persuaso à Brunichilde auia sua, qui tum Burgundionum regnū obtinebat, quemadmodum Austrasiorum Theobertus, pastores quidam eum locum sibi vendicârunt: sed B. Vualericus Domini virtute profanis siue secularibus hominibus inde expulsis, cœpit locum sacrū restituere: iamq; B. Eustachius à S. Columbano missus erat, vt illi cœnobio præfesset, licet eius fines quosdam etiamnum homines seculares occuparent: qui cùm litem intentarent, B. Eustachius & generis & morum nobilitate venerabilis, vnâ cum famulo Dei Vualerico adeò illos efficacibus & mellitis sermonibus, Domino illi opem ferente, ab iam dictis cœnobij finibus amouit, vt nullum prorsus inter illos cōtentionis scandalum extiterit. Erat tum frater quidam, qui animi leuitate permotus, eos impatienter subsequi conaretur: & licet vir Domini blandis eum verbis coërceret, ille iussa eius magis etiam aspernatus est. Tum verò ait ad eum vir Dei: Fili, noli sequi eos, nè fortè cum ignominie nota ad nos reuertaris. At ille in sententia perseuerans, cum alijs quibusdam secutus est abeuntes: orta autem inter illos contentione, lapidis ictu in manu percussus test, tanto que ex eo ictu dolore affectus, vt quoad viueret, in eius manu vestigium remaneret. Nam digitus auricularis adeò contractus est doloris acerbitate, vt tandem radicatus exaruerit.

S. Eustachius è laicorum manibus recuperat cœnobium.

Præterea verò quidam è fratribus, Vuandolenus nomine, quodā desiderio inflammatus, petijt à B. Columbano copiam apud gentiles Christum prædicandi, sociumque sibi eo in opere, fouendæ religionis causâ, venerabilem virum Vualericum ad discendi. Cui beatus pater sic fertur respondisse: Tu quidem, fili, bono zelo duci vidēris: sed noveris Vualericum magnum esse apud omnipotentem Deum. Caue igitur, nè molestus ei sis, nè quam scandali materiam excites. Permisit verò illi, vt eum sibi adiungeret: sed postea, vt vir sanctus prædixerat, euēnit: Simul autem abeuntes, ad Clotarium regem peruenerunt, ab eoq; locum ab hominibus remotum, quem incolerent, petierunt. Vbi autem ad locum quendam Ambianen. ventum est, cui comes Sigobardus præerat, accidit hominem pro admisso facinore capite damnatum, iam in patibulo spiritum reddidisse. Eum vt procū adspexit B. Vualericus, permotus animo, vt erat pietatis visceribus plenus, celeri cursu ad supplicij locum contendit, & quantum carnifices eum prohiberent, ne cadauer extincti hominis vilo modo contingeret, at ille intrepidus (perfecta enim charitas foras mittit timorē) restim scidit, & corpus exanime suis manibus in terram deposuit, eiq; incumbens, cum profusis lacrymis cœpit rogare Dominum, vt hominem excitaret. Non distulit pius Dominus audire preces ab ardētissimo amore profectas. Nam confestim cunctis adstantibus & valde admirantibus, tanquam ex profundo somno euigilans homo, vitæ restitutus est incolumis. Tam verò ingens miraculum ad præsidem perlatum est: cœpitq; vir Domini suppliciter rogare eum, vt quem Dei benignitas vita donasset, iudicis quoque clementia prosequeretur, & potestatem misero faceret, quo cunque libitum ei esset, discedendi. At ille saeuo furore inflammatus, denuò eum suspendi iubet. Cui vir Dei, Constat quidē, inquit, te iam semel de illo meritis maleficij pœnas repetijisse: itaque nisi me pariter cum illo suspenderis, quem Diuina potentia suscitauit, non illum patiar auelli ex manibus meis. Quod si verò me exiguum Christi seruum tu fortassis exaudire noles, est mundi præpotēs creator & Dominus, qui neminem se inuocantem contemnit, nosque pro suis legibus certantes, pro sua solita benignitate modò exaudire non dedignabitur. His verbis fractus comes, iussit hominem solui & dimitti: qui postea longo vixit tempore.

1. Ioh. 4.

S. Vualericus vita functus excitat.

Non putamus hoc loco præmittendum, quemadmodum illustris & Deo deuota matrona Bertila, quæ multis eos beneficijs affecit, cùm sagaci ingenio facile perspexisset, Vualericum virū esse admodum sanctū, obnixè valdè ab eo petierit, vt si cōtingeret ipsam illi esse supersitem, liceret ei corpus eius, tanquam pignus sacrū, sepulture mandare. Cui sanè ille respondisse memoratur: Hoc in Diuinæ positum est arbitrio voluntatis.

Clotarius rex ei pro cenobio locū aprum tribuit.

Situs eius cenobij.

Matth. 5.

Hinc habetur huius historię fides.

Curat Blitmundum.

Luc. 6.

Sanat demoniacum.

Claret spiritu prophético.

tatis. Fiat ergò, sicut & vbi illi visum erit. Porrò Clotarius rex ex consensu Ambianensis antistitis, ita vt petierant, locum eis secretum largitus est, remotiori ab hominū consuetudine vitæ, & monastico instituto benè opportunū, quem antiquitūs Leuconam dicere consueuerant. In eo autem loco Ambianensis pontifex beatus Bernardus diebus Quadagesimæ diuinæ solitus erat contemplationi vacare: ibidemque S. Vualericus à fratribus segregatus, in quadam cellula se inclusit, vt omnibus mundi huius curis posthabitis, pro more suo Diuina duntaxat & cælestia contēplaretur. Fratres verò monasterium sibi construxerunt, & regis elemosynis sustentabantur: Situs eius loci commodissimus est. Nanq; ab vno latere ex propinquo mari multam habet amœnitatem; ab alio verò præterfluit piscosus fluuius Somna, atq; illic super scopulos & saxa ingentia ab imo vsq; in sublime visuntur structa ædificia, quæ admirandum præbent vicinæ regionis hominibus spectaculum. Porrò à parte tertia, quæ cæteris præcellit, humus est optima & valdè fertilis, & tam arboribus pomiferis quàm syluestribus, ijsq; & densis & speciosis, magno ambitu cingitur ad multam vtiq; iucunditatem. Eo igitur in loco extra hominum strepitus latere quidem voluit S. Vualericus, sed fama virtutum & bonorum operum exempla præclara apud omnes passim eum celebrem & insignem reddebant, euenitq; illi quod Dominus ait in Euangelio: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: neq; accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Quemadmodum autem magnes lapis ferrum ad se trahit, ita etiam gratia Dei, quæ in sancti viri vultu verbisq; & moribus relucebat, permultos ad vitæ eius piam quandam feruentemq; æmulationem inuitauit & adduxit. Vbi hoc obiter dicendū venit, virtutes, quas per illum Dominus effecit, quotidieq; efficit, tam multas esse, vt earum certus numerus iniri vix possit. Quò fit, vt illas duntaxat huic lucubratiunculæ intexuerimus, quas à viris fide dignis & earū benè conscijs aut peritis, quippe ab ipso sancto viro & enutritis & institutis, auditione accepimus. Et certè quosdam ex ijs, diuersis vexatos morbis, sanitati restituit: è quibus vnum nunc exempli causa proferemus.

Blitmundus, qui etiam Gogus dicitur, apud Isaram fluuium ortus, ab antiquo humani generis aduersario percussus fuit adeò, vt membrorum omnium compagibus luxatis, se in pedes erigere non valeret. Is ad beatum Vualericum adductus est: cumq; in eius conspectum venisset, ait vir Dei: Hoc, inimice, facinus tuum est. Duxit autem illum ad atrium suum, & imponens ei manum, luminibus ad cælum erectis, à Domino obtinuit, vt, quemadmodum is ipse Blitmundus postea narrauit, vbicumq; ille manum suam poneret, mox dolor immanis, tanquam per meatus vel poros quosdam eiectus, ita penitus à toto eius corpore profligaretur, vt eadem hora solutis neruis, qui iam aruerant, manum ei porrigens vir sanctus, in pedes eum sanum & incolumem erexit. Tunc qui præforibus aderant, nimio timore & stupore consternati, in præpotentis Dei laudes & gratiarum actionem, & S. Vualerici præconia & venerationem eruperunt. Blitmundus verò à sancto viro postea ita præclare institutus & educatus est, vt ad eum locum tum porrò exædificandum, tum etiam gubernandum, secundus, & quidem dignus atque idoneus, Abbas creatus sit.

Vualdolenus autem, cuius superius mentio habita est, victus & annonæ copiam à rege accipiebat. Interim quadam interueniente necessitate, eius fratres à B. Vualerico nonnihil farinæ petierunt. Ille more suo alacriter iubet illis, quod volebāt, porrigi, conuenienter illi sententiæ Saluatoris, Omni petenti te tribue: at tamen cum farinam abportarent, ait eis: Quæ à nobis expetistis fratres, ea quidem vobiscum hinc tolletis, sed credite mihi, nihil hinc cederet in vsus vestros. Abeunt illi, apportant farinam ad patrem suum: sed, vt vir Dei prædixerat, euestigiò iubentur referre eò, vndè attulerant. Multos verò sanctus vir ex obsessis dæmones expulit. In ijs vnus erat tanto furore correptus, vt in corio infusus teneretur. Quem cum ad pedes eius abiecissent, ieiunio & oratione hominem curauit. Quoties autem tales ad eum deferebantur, in cellulam seorsum eos perducebat, seque ieiunio & precibus affligens, Domino opitulante, miseris salutem obtinebat. Multis verò eulogias trans mittebat. Qui autem ad eius conspectum adducebantur, terribili voce clamabant: Heu heu, iam nos ille noster torquet aduersarius, iam nos Vualericus inflammat.

Inter alia sancti spiritus charismata, etiam donum prophetiæ illi nō defuit. Nam quæ ab alijs clam gestæ erant, culpasque absentium sæpè publicè reprehendit, vt tanto illos cautiore & ob alia perperam admissa verecundiores efficeret, quāto certiores essent, nihil

nihil eorum ipsius notitiam effugere, quæ contra Dei voluntatem, licet absentes, pertraherent. Quod cum illi intellexissent, non ausi fuere quicquam eum celare, si ab eo de culpis admissis interrogarentur, sed palam eas illi edicebant. Contigit verò duos germanos ad illum venire feriis beatissimi pontificis Martini, quos ille obiurgans, dixit: Miror, qua temeritate ausi fueritis ante Missarum solennia bibere. At illi culpam fatentes suam, veniam petebant, & emendationem pollicebantur. Alium quendam Dominico die ad ipsum venientem his verbis compellauit: Non te decebat fili facere, quod hodie fecisti. Cum enim intrâ ædes tuas vestibus te indueres, adspexisti coniugem tuam, & illa non ignorans quid velles, heminam plenam porrexit tibi, & tu ante Missam potare non dubitasti. Agnouit homo culpam suam, & se id fecisse doluit. Illustris quædam matrona sub horam prandij per puerum panem & lagenas vini illi misit. At puer edendi bibendique auiditate impulsus, partem sibi retinuit, reliqua attulit ad virum Dei: qui Deo reuelante pueri fraudem cognoscens: Nos quidem, inquit, fili pro apportato munere gratias agimus: sed tu vide nê sis ausus quicquã sumere de pane illo & lagena, quæ tibi in quodam loco abscondere voluisti. Iam enim in lagena serpens delitescit, & panis venenum habet mortiferum. His auditis, intremuit puer: moxq; reuersus, inuenit vera dixisse virum Dei: itaque pudens, tremebundus rediit ad illum, multum dolens ob facinus improbum. Venit quidam ad hominem Dei, fistulæ morbo prope oculum laborans. Impresit ei vir sanctus crucis signum, & cum ad sua exequenda negocia iussit abscedere. Illo hæsitante, ait vir Dei: Video te non satis confidere de restituenda salute: verum vbi domum redieris, iusculum tibi porriget vxor, quod caue nê sumas: nec vlla alia, præter hoc crucis signum, tibi adhibeas medicamenta. Si secus egeris, vitio hoc liberaberis quidem, nec inde morieris, sed eius quoddam vestigium tibi inhærebit, quoad vixeris. Quæ omnia sic, vt erat prædictum, euenerunt. Venit homo domum, vxor ei iusculum obtulit, ille oblatum sumpsit, insuper quæcunque potuit extrahendi veneni adminicula captauit: & mortem quidem euasit, sed luscus deinde permansit. Longum est referre, quam multos ille hoc morbo vexatos curauerit: hoc tamen silentio prementum non est, quorquor ad eum accessissent, non nisi crucis signo & salua oris eius, absque alio quouis medicamine ab illo fuisse sanatos.

Reprehēdit eos, qui ante Missā biberant.

Signo crucis solo voluit morbidum esse contentum.

Morbidos solo crucis signo & salua sua sanauit.

Profectus aliquandò fuerat vir Dei ad principem quendam: inde rediens ad cellam suam pedes, vt solitus erat, peruénit ad locum, quem Augustam vocant: (Vt autem hoc obiter dicamus, solebat vir sanctus, dum iter ageret, a seculo federe humilitatis studio: sed vt magis etiã tum humilitati studeret, tum labore se afficeret, pedibus crebrò suis iter conficiebat.) Ad ripam autem fluminis truncus erat grandis, in quo diuersæ cernebantur imagines, terra validissimè infixus, eumq; rustici superstitione gentili impensè venerabantur. Vbi id conspexit vir sanctus, mox incensus zelo Dei, dixit ad puerum suum: Fili mi, impelle hunc truncum in ruinam. Ille nihil cunctatus, manu eum contigit, & ingentem molem, quam vix multa hominum turba magna vi euertere vel eriam securibus incidere posset, tanquam iam putrefactam, leui motu humi prostrauit. Cadens autem truncus cum ingenti fragore & strepitu, totus contritus & quassatus apparuit. Ea verò res rusticis eius loci magnum & stuporem & mœrorem attulit: qui arreptis fustibus & armis, vt iniuriam dei sui vindicarent, certatim accurrerunt, factoque vnanimiter impetu in hominem Dei, extensis brachijs ictus & verbera intendant. At ille, vt semper erat animo firmo & imperterrito, sic eis dixisse fertur: Si Dominus vult isthuc, quod minamini, permittere, nemo vobis resistere valebit. Quibus illi, verbis fracti, nullaque diuino repressi, ab illo recesserunt. Tum verò sanctus Dei sacerdos cœpit eos instruere, vt relictis idolis, vnum Deum omnipotentem colerent, tantumq; suis sermonibus consecutus est, vt in eodem loco postea basilicam in honorem S. Vualerici exstruxerint, iuxta fontem quendam, vnde se vir sanctus lauissè dicitur: vbi multa beneficia fide recta postcentibus diuinitus præstantur.

Vrsinus puer, præclaris editus natalibus, germanus frater fuit Mauronti nobilissimi viri, præcipui inter aulicos proceres, sed eo nomine vel maxime illustris, quod pro Christi amore sponsam forma egregia contempsit, omniq; huius mundi fastu & dignitate reiecta, Christi Domini vestigia sectatus est. Huius ergo frater Vrsinus puer ad posteriores corporis partes vlcus accepit valde periculosum, vnde certa propemodum mors illi impendere videretur. Porro eius pater ad fidem amplectendam animo erat præduro & inflexibili. At tamen curatum est ab ijs, quorum mēs erat sanior & fides robustior, vt is puer ad sancti patris conspectum adduceretur. Qui cum vlcus suis contrectasset manibus, mox sanatum est.

Vlcus periculosum sanauit.

St Vir

Vir quidam nobilis venit ad virum Dei, rogans ut filium eius Andebertum dysentēria iam diu laborantem curaret. Addidit autem non tam viuere eum, quam doloribus confici, & extremam horam cupidè expectare. Quod si id facere nollet, saltem nō de dignaretur eius corpus sepulturæ tradere. Cui vir beatus respondit: Qui Lazarum quatruiduanum & iam foetentem excitauit è tumulo, etiam hunc adhuc vitalem trahētem spiritum, licet tenuiter admodum, non difficulter poterit incolumem tibi restituere. Cumq; eum suis sacris tetigisset manibus, is, qui per multos dies nihil esculentum sumptulerat, fertur exclamasse, petiisseque à patre suo, ut quamprimum cibum ipsi præberetur, pauloque post, qui parentum manibus ad Dei seruum allatus fuerat, iam lætus & alacer cum patre suo eques domum reuersus est.

Illud hinc omittendum non est, quemadmodum virum sanctum etiam nūm mortalem & in terris degentem præpotens Deus vltus sit: qua ex re perspicuè licebit animaduerti, qui Christi seruos offendit, non illos modo, sed etiam habitantem in eis Dominum ad indignationem prouocare. Vnde tanto magis formidanda est ira iustorum, quanto certius constat in illorum pectoribus præsentem adesse æquissimum iudicem Deum. Cum enim vir sanctus ab eo loco, quem Caldem vocant, hyberno tempore ad suum monasterium rediret, in ipso itinere ob nimiam frigoris acerbiter ad presbyteri cuiusdam domicilium, cum socijs sese calefacturus diuertit. At illi, qui tantum hospitem summo perè venerari & reuerenter excipere debebāt, ut eius sacris sermonibus instrui mererentur, ad turpia & obscœna iactanda verba, vna cum eius loci iudice, prorumpunt. Ille contra, ut consueuerat, putridis & corruptis hominum vulneribus salubria cœlestis verbi cataplasmata adhibebat, aitque ad illos: Non audiuiistis, si Iij, illud ex Euāgelio, De omni verbo ocioso reddituros nos rationem in die iudicij? Ea oratione nihil illi permoti, contempto viro Dei, multo etiam foediore & impuriore vomebant sermones. Tum ille: Volui quidē, inquit, in tā acri frigore non nihil corpusculū meum ad ignem refouere, sed vestræ id non sinunt linguæ impurissimæ, quæ me etiam frigore afflictum hinc abire compellunt. His dictis, excusso in eos pedum suorum puluere, abcessit. Ecce autem in procaces & spurcos illos mox vltio diuina grassatur: & presbyter quidem repentē vtroque orbatus est lumine, & iudicis membra genitalia cōputuerunt. Tum illi præsentem Dei vindictam malè experti, conantur verbis supplicibus ad se virum sanctum reuocare, sed frustra. Et alter quidem cæcus permanfit, alter verò cōtracto corpore & putrescente inguine, extinctus est. Itā nimirum voluit Deus vlticium læsum fidelem seruum suum, cuius omnis vita compunctione & diuina gratia plena fuit. Nanq; à primis ætatis initijs corporis seruauit integritatem: humilitate verò & benignitate tanta fuit, ut humanum modum excedere videatur. Quoties ille vel ad discipulos instituendos sermonem habuit, vel spiritu psallens & mente ad cælum suspexit, vel humi prostratus Deo preces obtulit, toties per eius ora sanctæ compunctionis manabant lachrymæ.

Quis verò enumerare sufficiat, quot ille noctes in somnes transmiserit, furtiuas easque prolixas preces inter densas vepres & in depressis vallibus fuderit? ut illas interim omittam peculiare & benè longas, quas in clauso cubiculo, soli Deo vacans, crebrò fecit. Lectus eius ex virgis contextus, vili operculo tegebatur. Vestes lineas respuebat. Preces horarias & coenobitico & Gallicarum ecclesiarum ritu accuratè persoluebat. (hoc enim mihi significare videntur verba authoris, quibus ait, eum Cursum tam monasterialem quam Gallicanum, magno studio indefinenter celebrasse) ijs absolutis, imbecilla membra tandem exiguo fouebat somno. Hoc autem illi propositum semper fuit, ut nē quod tempus ociosè transmitteret, sed semper aut lectioni, aut orationi, aut operi manuario esset intentus: cumque erga omnes liberalis, benignus & humanus esset, magis tamen erga pauperes & egenos: idque adeo, ut etiam de suis humeris detractum vestimentum eis tribueret, alimenta quoque & cæteras monasterij facultates, de castino nihil cogitans, petētibus elargiretur. Quod si fratres ea re contristatos vidisset, blandis & consolatorijs eos sermonibus animabat, ita dicens: Filij, ihscum sestemini, idque pro comperto habeatis, quicumque præpto animo necessaria petentibus tribuerit, quicquid à Domino necessarium petierit, citius id illum impetraturum. Neque id verbis solis, sed etiam rebus ipsis confirmabat. Nanque & ipso orante & Domino subministrante, abundè fratribus eius omnia suppeditabant.

Tantæ autem lenitatis fuit, ut auiculæ indomitæ crebrò ex eius manibus cibum sumptulerint absque vlla formidine, digitisque illius, quoties libitum ei esset, se attrahi permissas.

Auiculæ ei familiaris.

miserint. Cumq; aduentarent fratres & obstupescerent, auesq; nonnihil auolarent, dixit ad fratres: Filij, non faciamus eis iniuriam, sed sinamus eas paululum satiari ex his micis. Tum verò fratribus retrocedentibus, certatim illæ aduolabant, vt annonam de sancti patris manibus caperent more suo. Erga fratres quoq; tanta erat humanitate & clementia, vt si quempiã ex iunioribus ob perpetratas culpas flagellari iussisset, crebrò tamen id fieri vetãrit, accitumq; illum ad se blandè leniterq; admonuerit, vt deinceps caueret sibi, cogitaretq; quas iam meritò lussisset pœnas: in præsens autem hac affectus verecundia, illæsus abiret, & in posterum nihil verberibus dignum admitteret. Atq; hac sanè ratione plures ille retrahebat ab rebus illicitis, quàm multorum possent verbera, ab irato animo profecta.

Quod ad corporis formam attinet, vultus ei erat hilaris, sermo compositus, statura procerâ, gracile corpus, manus reuues, digiti oblongi, oculi venusti, ad spectus amabilis, facies valdè placida, sed pallens, confectaq; macie, quippe cū non rarò septimana nihil cibi caperet, Dominicis exceptis diebus, & neq; vinum, neq; ficeram, neq; quicquam, quod ebrietatem possit adferre, potaret: interim nihilo minùs ad hospitium aduentum, sola cum perurgente charitate, de huiusmodi potionibus degustans: atque ita etiam inedia corpus afficiens, vt tamen suæ functioni nunquàm deesse videretur. Porò quandò per eum Dominus varijs affectos morbis curabat, vel res occultas & futuras prædicebat, videre licebat genas eius roseo perfusas colore, & fulgore micantes admirabili: vt eo argumento perspicuè possent animaduerti, eius dicta & facta authorem habere spiritum sanctum.

Iam aduentabat tempus, quo post multos pro Deo susceptos labores ad beatum & felicem huius vitæ terminum venturus erat. Itaque cū die quodam Dominico ad suum monasterium reuertisset, abiit ad verticem montis, vbi arbor erat vndiq; vepribus cincta, quo in loco furtiuas illas, de quibus antè diximus, Deo preces offerre consueuerat. Aderant autem illi fratres quidam, in quorum præsentia certum designauit locum, vnus capacem hominis, atq; ad illos: Vbi de hac vita, Deo volente tandem deceffero, hoc in loco me sepeliatis. Proximo indè Dominico die, carnis sarcina deposita, victor migravit ad Christum, atque iuxta illam arborem, vbi ipse iusserat, summo cum honore sacrum eius corpus humatum est. Ad illam autem arborem, vt ipse retulit, sanctus Bernardus episcopus sanctorum reliquias suspendere solebat: quod vir Domini non aliundè quàm ex diuina reuelatione didicerat. Satis autem ex his apparet, & diem obitus & locum sepulturæ suæ viro sancto diuinitus indicatum fuisse. Quæ verò post eius obitum diuina potentia miracula effecerit, breuiter annotabimus, sed ex multis pauca duntaxat referendo, neque ea fabulosa, sed quæ à veridicis testibus confirmata didicimus, maximè quæ vir reuerendus & eruditus * Ragimbertus Abbas pio studio, multo labore & sermone copioso quidem, sed admodum simplici conscripsit.

Puella quædam triennij fermè spatio oculis orbara fuit. Eam parentes ad locum vbi virum Dei humatum diximus, adduxere. Ad cuius fines cū appropinquaret, ait: Quid est hoc, quod illic procū luce clariùs splendere conspicio? Responsum est ei, hoc esse domini Vualerici oratorium. Ità illa se sentiens illuminatam, gratias egit Deo & sancto Vualerico, domumq; redijt. Iuxta eum locum, quem supra diximus Augustam vocari, vbi truncum illum, quem ceu idolum suum colebant rustici, iussit rat vir sanctus euerti, pro quo templum in Dei nomine viro sancto extructum fuit: iuxta illum ergò locum dum quodam die aliquot fœminæ iter haberent, vna ex eis alias antecedens, ibi preces fudit: ac deindè ad focias ait: In hoc sacro loco descendite è curru, & orate pro peccatis vestris: & paululum resumptis viribus, hausto potu, cum gaudio ad destinatum pergamus locum. At illa, quæ inter eas primatia esse videbatur, contemnens eius monitionem, cum filia cœptum persequeretur iter. Interim dum mutuò inter se colloquuntur, filia non sine stomacho dicit ad matrem: O mea chara parens, itane habitatores loci huius eum hîc veneratione prosequuntur iam vita functum, quem nos ante paucos annos sedentem a sella & habitu contemptibili cernebamus? Respondit mater: Huiusmodi hoc loco celebrem volunt agi memoriam rustici, cuius nobis actus viles & despiciabiles videbantur. Dumq; id genus vtrò citroq; iactantur stulti & temerarij sermones, filia sentit crura sua, tanquàm paralyti affecta, immani dolore torqueri? moxq; cum mœrore indicat id matri. Stupent amba, tandemq; statuunt ea causa isthuc accidisse, quòd nolussent preces fundere

dere in loco memorato. Itaque magno timore correpta, cum ingenti humilitate ad idem viri Dei oratorium reuertuntur, ibique omni fastu & elatione compressa, tandiu cum lacrymis prostrata rogant veniam contemptus sui, donec miserante Domino, sanitas filiae restituta est.

Corpus S.
Vualerici
immobi-
le.

Accidit autem, vt ex sancti viri cœnobio monachi discedere compellerentur. Cumque id fratres deseruissent, S. Bernardus Episcopus B. Vualerici sacrum corpus ad suam Ambianensem ciuitatem transferre nitentur. Verum vbi facta oratione corpus effo- di iussit, nihil potuit proficere. Tum ille, Oremus, inquit, Dominum. vereor enim, ne si minus propositi nostri effectum habituri. Orant igitur attentius, & bis terque admouent manus sacro corpori è terra leuando, sed illud prorsus sentiunt immobile. Sicut enim viuens eam solitudinem sanctus Vualericus dilexerat, ita visus est & defunctus ab ea nolle auelli. Decreuerat enim præpotens Deus, vt Blitmundus, quem vir Dei, vt supra dictum est, curauerat, qui tum in Bobiensi monasterio sub Attala Abbate regulariter viuebat, & ab eodem crebro postulabat, vt ei faceret potestatem eundi ad eum locum, in quo B. Vualericus cõditus esset, opportuno tempore monasterium instauraret. Perseuerante enim Blitmundo in prece, B. Attala in morbum difficile incidit: & cum die quodam iret ad ecclesiam, imbecillia membra eius Blitmundus sustentabat: ad quem sic ait Abbas Attala: Fili mi, quod crebro à me petijisti, id tibi modò permissum esto. Ille verò non satis intelligens, quid sibi veller, ait ad eum: Quò me iubes ire pater? Sanctus Attala respondit: Ad locum S. Vualerici, vt sæpè postulasti, habes proficisci licentiam: Video enim illum in immensa claritate. Paulo post S. Attala migravit ad Dominum, & Blitmundus in Galliam veniens, locum S. Vualerici, fretus ope Clotarij regis & Ambianensis episcopi, egregie instaurauit, eique aliquandiu Abbas cum multa laude præfuit: vbi Dominus vsque in præsens multa largiter beneficia meritis & intercessio- ne fidelis serui sui Vualerici: qui viuit & regnat Deus trinus & vnus per infinita secula seculorum, Amen.

Blitmun-
dus Ab-
bas.

EGREGIUM MARTYRIUM S. AMPHIANI, QUEM ALII APPHIANVM VOCANT, ITEM QUE AEDE

si fratris eius, autore Eusebio Casareensi Eccles. Historiae lib. 8. cap. 14.

& 15. interprete doctissimo viro Ioanne Christophorsono,

Angliae Episcopo.

2. Aprilis.
teste Euse-
bio: sed La-
tina Marty-
rologia ha-
bent. 5. A-
prilis.

Castissima
S. Apphia-
ni adole-
scentia.

Aximinus Cæsar, qui suis ipsius viribus ac manu imperium occupauerat, perspicua odij & impietatis erga Deum animo suo tanquam naturaliter insita & innata, indicia omnibus commostrans, persecutionem magis generalem, quam superiores Imperatores, contra nos instituit. Proinde cum perturbatio & confusio non exigua illa quidem omnibus impendèret, & alij in alia loca essent dispersi, seduloque periculum euitare studebant, & grauis commotio vbiq̃e passim peruaderet: quæ orationis & dicendi facultas, ad diuinum amorem & libertatem, in fidei in Deum confes- sione beati martyris Apphiani dignè explicandam satis idonea reperitur? Qui quidem in festo, quo gentiles Hecata sacrificare solent, omnibus Cæsareæ ciuibus admirabile suæ in Deum solum pietatis exemplar proposuit contemplandum: neque tamen adhuc vigesimum ætatis suæ annum egit. Qui primùm Beryti, quò liberalibus humanioris literaturæ disciplinis eruditur, (quippe fuit parentibus, qui mundi diuitijs affarim circumfluebant, ortus) longo tempore commoratus, incredibile dictum est, quo pacto in tali tamque vitiosa & corrupta ciuitate, iuuenilium cupiditatum impetus penitus deuicerit, & neque præ ætatis flore, quo iam corpus viguit, neque præ familiaritate & necessitudine adolescentulorum, quibus scum vixit, mores deprauatos combiberit: sed temperantiam amplexatus, modestè, sobriè, & piè secundum eam religionem, quæ est Christianorum propria, vitam traduxerit institueritque. Quòd si patriæ illius mentionem facere oporteat, & illam ob istum generosum pietatis athletam ex ea editum ornare, hoc planè efficiemus, nec